

ЛІТЕРАТУРА

1. Антишев О.М. Про стратифікації етносоціумів і взаємодії їх культур і мов / О.М. Антишев // Росія і Захід: діалог культур. — М., 1996. — С. 367–373.
2. Брутян Г.А. Гипотеза Сэпира Уорфа / Г.А. Брутян. — Ереван : Ар-бук, 1968. — 400 с.
3. Колесов В.В. Язык города / В.В. Колесов. — М. : Высш. шк., 1991. — 192 с.
4. Леонтьев А.А. Языковое сознание и образ мира / А.А. Леонтьев // Язык и сознание: парадоксальная рациональность, под ред. Ю.А. Сорокина, Е.Ф. Тарасова; отв. ред. Н.В. Уфимцева. — М. : Ин-т языкознания РАН, 1993. — С. 16–21.
5. Леонтьев А.А. Язык не должен быть «чужим» / А.А. Леонтьев // Этнопсихолінгвістическіе аспекты преподавания иностранных языков. — М., 1996. С. 41–47.
6. Плеханов А.Е. Идиоэтнизм речи и его параметры / А.Е. Плеханов // Русский язык: история и современное состояние : Материалы Всероссийской науч. конф. — Самара : изд-во Сам ГПУ, 1999. — С. 183–187.
7. Почепцов О.Г. Основы прагматического описания предложения : [монография] / Олег Георгиевич Почепцов. — Киев : Вища школа, 1986. — 116 с.
8. Фирсова Н.М. Испанский речевой этикет / Наталья Михайловна Фирсова. — М : Инфра-М, 2001. — 182 с.
9. Фуко Мишель. Воля к истине: по ту сторону знания, власти и сексуальности. Работы разных лет. Пер. с франц./ Фуко Мишель. — М: Касталь, 1996. — 448 с.
10. Шаховський В.І. Емоції — думки в художній комунікації [Текст] / В.І. Шаховський // Мовна особистість: соціолінгвістичні та емотивні аспекти. — Волгоград-Саратов, 2008. — С. 81–131.

УДК 811.11+81'37

ОСОБЛИВОСТІ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ ЛІНГВОКУЛЬТУРНОГО КОНЦЕПТУ «ЧОЛОВІК» У СВІТЛІ НЕОАНТРОПОЦЕНТРИЗМУ (НА МАТЕРІАЛІ ДАВНЬОАНГЛІЙСЬКОЇ ТА ДАВНЬОПІВНІЧНОЇ МОВ)

Мартинова О.М.,

Київський університет імені Б. Грінченка

У статті розглянуто лінгвокультурний концепт «чоловік» з позиції принципу неоантропоцентризму на основі універсологічного підходу і положень теорії міфологічно орієнтованого семіозису. Проаналізовано етимологічні особливості його номінацій у давньоанглійській та давньопівнічній мовах.

Ключові слова: чоловік, концепт, культура, мова, код, семіозис, міфологічна картина світу.

В статье рассмотрено лингвокультурный концепт «мужчина» с позиции принципа неоантропоцентризма на основе универсологического подхода и положений теории мифологически ориентированного семиозиса. Проанализированы этимологические особенности его номинаций в древнеанглийском и древнесеверном языках.

Ключевые слова: мужчина, концепт, культура, язык, код, семиозис, мифологическая картина мира.

The article considers the linguo-cultural concept “man” in the framework of mythic semiosis theory, neo-anthropocentric and universalia-oriented approach towards the phenomena of lingual and cultural planes. The etymologies of corresponding designation units in Old English and Old Norse are analysed.

Key words: man, concept, culture, language, code, semiosis, mythic picture of the world.

У рамках когнітивно-дискурсивної парадигми, що є своєрідним маркером сучасного мовознавства [3; 10; 11; 4], особливого інтересу набувають дослідження проблем виявлення лінгвосеміотичних і когнітивних закономірностей інтерпретації людиною реальності, формування етнокультурного інформаційного простору та побудови власної картини світу [1; 2; 5; 8].

Бурхливого розвитку набули дослідження людини, а особливо її чоловічої та жіночої іпостасей, як базових концептів сучасності, підпорядкованих принципу антропоцентризму. Водночас, класичний антропоцентричний підхід до фундаментальних досліджень, прикладних розвідок та використання їхніх результатів у цивілізаційному масштабі, з відповідними наслідками

екологічного та світоглядного характеру, вичерпав себе. Очевидно, що зміст цього принципу віддзеркалено у межах міфів-симулякрів «людина — це центр, божество, майстер у майстерні» та «людина — машина», як базових смисловизначальних операторів, вихідна системна помилка котрих тиражується у хибній концептуальній матриці [6]. У свою чергу, гендерні жіночі, а згодом і чоловічі студії вивчають соціальні ролі жінок та чоловіків, особливості їх взаємодії, стратегії та тактики міжгендерної комунікації на матеріалах певної мови [1]. Численні типологічні дослідження порівнюють особливості вербального представлення даних концептів в різних мовах. Проте у більшості розвідок проблема сутності *людини / чоловіка* та її вербального втілення як мовно-кодової репрезентації однієї з універсальї Буття залишається поза межами уваги вчених.

Актуальність дослідження лінгвокультурного концепту «*чоловік*» зумовлюється неоантропоцентризмом як новим напрямком лінгвістики ХХІ століття, що розглядає *людину / чоловіка* як відкриту систему, включену у багаторівневі та багатопланові відносини енерго-інформаційного обміну. У зв'язку з цим потребують переосмислення ті зміни, що відбуваються на рівні цінностей, поведінкових, когнітивних і вербальних практик людини та колективів в оточуючому світі. Відповідно, «*концепт чоловік*» має розглядатися не з точки зору оператора (Що), а в межах понятійних орієнтирів, заданих оператором (Навіщо) із залученням історично інгеретного для функціонування відкритих систем принципа природовідповідності» [6]. Таким чином, засоби вербалізації концепту «*чоловік*» досліджуються з позицій закономірностей вербально-кодових взаємодій та універсальних моделей енерго-інформаційного обміну між системами різної природи та рівня організації. Зазначений принцип представлено в теорії міфологічно орієнтованого семіозису [5]. У цьому відношенні *концепт «чоловік»* пропонуємо розглядати як відкриту систему, що функціонує відповідно до «закладеної» до неї програми, тобто призначення *людини* у світі.

Тому особливо цікавим є дослідження сутності та виявлення особливостей репрезентації *чоловіка* в контексті різножанрових текстових просторів, що віддзеркалюють різні сегменти картини світу давніх англійців та давніх скандинавів.

Метою статті є розкриття сутності *концепту «чоловік»* та аналіз етимологічних особливостей його номінацій у давньоанглійській та давньопівнічній мовах під кутом зору міфосеміотики. Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**, як: визначення домінантних сем у внутрішній формі номінацій давньогерманського чоловіка, реконструкція та аналіз етимологій репрезентації *чоловіка* у давньогерманських мовах.

Згідно з теорією універсальних знакових комплексів, людина знаходиться у постійній взаємодії з навколишнім середовищем, яке розуміється нею як пасивна пам'ять, результат переробки первинної інформації за допомогою знакових систем [9]. Тобто, уявлення людини про світ, це і є модель світу, яка реалізується в різних семіотичних іпостасях. Уявлення давніх германців про світ цілком відповідають універсальній міфопоетичній моделі: наявні різножанрові тексти відображають протистояння «упорядкованого» (герой, коваль, божество, палац тощо) і «хаотичного» (велетень, турс, хель та ін.), що проявляється в ході творення світу / світів і подальшої взаємодії їхніх мешканців. Тому основним способом вирішення такого протиріччя та розуміння світу є міф, що постає особливим типом мислення. Міфологічне уявлення давніх германців про світобудову мало вигляд просторового образу давнього універсального знакового комплексу, що характеризувався двома вісями, вертикальною та горизонтальною, які представляли бінарну опозицію: верх (Небо) та низ (Земля), праве та ліве. Своєрідною структурою вселенського простору та правилами орієнтації у ньому германці вбачали у світовому дереві Ігдрасиль.

У міфології дерево світове — це велетенський ясен, що є структурною основою світу, дерево життя і долі. Ігдрасиль визначає вертикальну проекцію просторової моделі світу германської міфології, сполучаючи різні світи (небо, землю, підземний світ):

Ask veit ek standa, heitir Yggdrasill, hár baðmr, ausinn hvíta auri; þaðan koma döggar, þærs í dala falla, stendr æ yfir grænn Urðarbrunni. (Ясен я знаю на ім'я Ігдрасиль, дерево, обмте вологою каламутною роси з нього на доли сходять; над джерелом Урд зеленіє він вічно) [19]. Іншими словами, світове дерево становить проекцію єдності протилежних начал, зокрема просторових локусів типу Асгард :: Хель.

Бінарна опозиція Чоловіче \ Жіноче вербалізована у вихідному міфі про творення світу у зв'язку з відділенням неба від землі, що є персоніфікацією Неба як батька та Землі як матері, та водночас імплікацією протиставлення жіночого чоловічому:

Ár var alda þar er Ýmir bygði, vara sandr né sær né svalar unnir, jörð fannsk æva né upphiminn, gap var ginnunga, en gras hvergi. (На початку часів коли жив Імір не було у світі ні піску, ні моря землі ще не було і небозводу безодня зяяла трава не росла) [19] — віддзеркалення стану речей до входу програми (Імір, чоловіче начало) у відповідне поле ресурсів, котрі у вербалізованій позиції [тут / зараз] відсутні.

Міфопоетичне світобачення давньогерманської людини передбачало тотожність макрокосму і мікрокосму, природи та людини. Відповідно,

сутність чоловіка визначалась через сприйняття людини як елементу космологічної схеми, у якій суттєвим вважалось те, що було «сакральним: складало частинку космосу і походило з нього» [9]. Сакральними вважались точки простору та часу, що співпадали з центром світу і використовувались у магічних ритуалах. Ритуали займали знакове місце у житті германського чоловіка, адже вони реалізовувались на всіх синергетичних рівнях існування чоловіка: родинному (брат, син, батько), сімейно-родовому (чоловік, свекор, тесть, дядько тощо), професійному (воїн, рибалка), соціально-синергетичному (товариш, друг, побратим), колективно-синергетичному (однотумці, герой), ціннісно-синергетичному (король), природо-відповідному (раса людей) [6].

Наприклад, розглянемо вербалізований сценарій ритуалу, що співвідноситься з професійною іпостассю чоловіка в давньопівнічній та давньоанглійській мовах:

Þórólfr Mostrarskegg fekk at blóti miklu ok gekk til fréttar við Þór, ástvin sinn, hvárt hann skyldi sættast við konung eða fara af landi brott ok leita sér annarra forlaga, en fréttin vísaði Þórólfi til Íslandi. (Торольв Бородань з Мостра влаштував велике жертвопринесення і став запитувати Тора, свого нерозлучного друга, чи миритися йому з конунгом, або ж від'їжджати з країни і шукати іншого притулку) [15].

Hwilum hie geheton æt hærgtrafum wigweorþunga, wordum bædon þæt him gastbona geoce gefremede wið þeodpreaum. Swylc wæs þeaw hyra hæþena hyht; helle gemundon... (Молилися ідолам, душогубцям і, віддаючи їм жертви обіцяні, просили допомоги, ті забобони, обряди язичницькі, ті поклоніння владиці пекельному...) [12].

У даних випадках «консультування у божества» стосовно найбільш ефективного варіанту подальшого розгортання сценаріїв соціальної взаємодії інтерпретується як «мапування» і зіставлення власної (модельованої) та божественної (прототипної) стратегії поведінки (підсценарій жертвоприношення, відповідно, є «каталізатором» інформаційного сигналу).

Дослідивши давньоанглійські та давньопівнічні пам'ятки писемності, можна виділити домінуючі семи у концепті «чоловік»: «людина», «батько», «чоловік», «син», «брат», «господар», «воїн», «мореплавець», «мандрівник», «володар». Проаналізуємо етимології деяких із них у зазначених мовах. Давньогерманський чоловік відрізнявся здатністю бути гарним господарем:

Svo er sagt, að Úlfur var búsyslumaður mikill. (Було сказано про Ульфа, що був він гарний господар) [14].

Етимологія репрезентацій *búsyslumaður*, *mikill* (дісл. *busy*, да. *bysig* / *bisig*, герм. *bizigaz* — зайнятий, стараний; дісл. *maður*, *maðr*, герм. *mann*, да. *mann*, дсакс. *man*, гот. *mann* — гарний чоловік,

людина; дісл. *mikill*, да. *micel*, гот. *mikils*, сакс. *mikil* — великий, дужий, визначний) — дозволяє виділити базові ознаки чоловіка як носія енергії, здатної породжувати, та виконавця програми буття.

Професійна діяльність на кшталт мореплавання також мала неабияке значення у житті чоловіка та характеризувала його:

Um várit fekk Þórólfr Birni langskip gott ok skipat góðum drengjum ok fekk Hallstein, son sinn, til fylgðar við hann, ok heldu þeir vestr um haf á vit frænda Bjarnar. (Навесні Торольв передав Бйорну добре довге судно з добрими мужами на борту і надав йому в допомогу свого сина Хальстейна. Вони вирушили у західне море відвідати родичів Бйорна) [15].

Використані в даному прикладі слова *góðum drengjum*, що застосовувались на позначення чоловіка (дісл. *goður*, *drengr*, да. *god* / *bisig*, герм. *godaz* — гарний чоловік, благородний), етимологічно передають ідею чоловіка-упорядника, що визначає конфігурації аранжування інших об'єктів.

Проте одними з найяскравіших є етимології чоловіка-воїна. Приклади чоловічої мужності, маскулінності та пов'язаної з ними зовнішньої привабливості давньогерманського чоловіка-воїна засвідчені у північних сагах та давньоанглійських пам'ятках писемності.

Hann var mikill vexti, vænn yfirlits ok vel viti borinn, stórlyndr við sína menn, en grimmr sínum óvinum. Þegar hann hafði aldr til, fær hann sér liðs ok herskipa, ok gerist hann inn mesti hermaðr, svá at varla fæst hans taki. (Він був високого зросту, красивий і розумний, великодушний зі своїми людьми, але жорстокий з недругами. Коли він виріс, то добув собі війсьکو і бойові кораблі і став таким найбільшим воїном, що важко було знайти йому рівну) [18].

Welund him be wurman wræces cunnade, anhydig eorl earfoþa dreag, hæfde him to gesiþþe sorge ond longaf, wintercealde wræce; wean oft onfond. (Велунд зазнав, вождь могутній, в змієкузні тугу вигнання, смуток вигнанняю слугою був у будинку зимовому, в'язня багатостраждального) [13].

Higelaces þegn god mid Geatum, Grendles dæda se wæs moncynnnes mægenes strengest (Почув звістку про перемоги Гренделя сміливець гаутський, дружинник Хігелака, він був найсильнішим серед могутніх) [12].

Se wæs moncynnnes mægenes strengest on þæt dæge þysses lifes æþele ond eacen. (Він був найсильнішим серед могутніх героїв знатних, гідний і мужний) [12].

Проаналізуємо значення кваліфікаторів чоловіка у наведених прикладах: дісл. *stórlyndr* — запальний, великодушний, благородний; дісл. *vel*, да. *well*, дфриз. *wela*, гот. *waila* — добре, сильно; дісл. *grimmr*, герм. *grimmaz* — жорстокий, злий;

дісл. *hermaðr* — солдат, військовий, воїн, командувач. Давньоанглійські слова *eorl* (герм. *erlaz*, сакс. *erl*, дісл. *Jarl* — воїн, смілива людина); *stengest* (дісл. *strangr* — мужній, сильний, суворий); *æþele* (герм. *afalaz*, дісл. *adall* — добропорядний, гідний, визначний, найкращий); *easen* (герм. *aikanaz*, сакс. *ðkan* — могутній, владний) свідчать про мужність чоловіка. Етимологія представлених слів в обох мовах дає підстави трактувати чоловіка як: чоловік (воїн) є активним началом, що змінює світ (коли вносить до нього програму розвитку), і певним чином руйнує стару систему (звідси — воїн). Запальність дозволяє розглядати чоловіка як «носія і провідних сил енергії вогню, котра, у свою чергу, є надсистемно детермінованим джерелом програми буття і розвитку відкритих систем (людини в тому числі)» [6]. Окрім цього, можна помітити войовничість чоловіка та конфліктність, що свідчить про здатність чоловіка до трансформації та реалізації домінантної стратегії поведінки.

Цікавим є використання метафоричного переносу якостей міфічних істот або абстрактних понять на штат битви, війни, зброї тощо для наголошення мужності чоловіків:

Varð Hákon Högná teyjar víðr, vápnberr, er vega skyldi. (I Хакон, Посох Хільд, прийняв бій Неприкритий) [17].

Mænig goldhladen ðegn, gyrde hine his swurde, ða to dura eodon drihtlice setran. (Прокинулася тоді відважна дружина, озброєні встали знатні бійці на мечах. Біля дверей на варті, ратники прекрасні) [20].

Вербалізований концепт «чоловік» у міфопоетичній картині представлений метафоричним співвіднесенням з богами, тваринами, космічними реалізаціями, артефактами, чоловічі метафори відрізняються яскравістю, прагматичною значимістю, різнообразністю. Наприклад, ведмідь, як найбільш небезпечний для мисливця звір, вважався символом хоробрості і сили, крім того, він — одна з іпостасей Одина, верховного бога скандинавського пантеону:

Björninn rennr nú frá hellinum ok með fjallinu fram. Koma hundarnir ok konungsmenninir í móti honum, ok varð hann þeim torsótt. Meiddi hann marga menn fyrir þeim, áðr hann yrði sótt, ok alla hunda deyddi hann. Þar kom, at þeir slógu hring um hann, ok sveiðaði hann þá innan um hringinn ok sér, í hvert efni komit er, at hann fær eigi undan komizt. Snýr hann þá þangat, sem konungr stendr, ok þrífir þann mann, sem næstr stóð honum, ok reif hann kvikan í sundr. (Ведмідь вибіг з печер і спустився з схилу. Собаки і люди конунга зустріли його, але важко було ним його здолати. До того, як вони упоралися з ним, він покалічив багато людей і убив) [18].

У давньоанглійських пам'ятках писемності можна зустріти метафоричне співвідношення

чоловіка з вовком, який займав важливе місце у міфології та віруваннях давніх германців:

We geascodan Eormanrices wylfenne gefoht; ahte wide folc Gotena rices. þæt wæs grim cyning. (I ця відома Еорманріка вовча звичка: був вождь могутній, король безжалюгідний) [13].

Давньопівнічні та давньоанглійські етимології *Björninn* (дісл. *björn*, да. *beorn* — ведмідь та воїн); *wylfenne* (герм. *wulfaz*, сакс. *wulf*, гот. *wulf* — вовк) використовувались як поетичний перенос для зображення воїна, що свідчить про характеристику людини як фрактальної міні-копії божества, наділеного здатністю упорядковувати світ, трансформувати та перезавантажувати.

Аналіз пам'яток давньоанглійської та давньопівнічної писемності показує, що в героїчних творах давніх германців не має окремого опису або оцінки зовнішності чоловіків або їх індивідуальності. Проте досить образними є найменування давніх чоловіків. У більшості випадків використовуються: 1) прості назви, що несуть відбиток певної якості (*Harðr, Hörðr* — міцний, сильний, *Hraði* — швидкий, *LjúfR* — дорогий, улюблений, *Litli* — маленький, *Loðinn* — з густим волоссям) або абстрактні поняття (*Hildir* — битва, *Hjálp, Hjölþ* — поміч, *Hugi* — душа, думка); назви тварин, якості яких метафорично перенесені на чоловіків (*Jöfurr* — вепр, *Ulfr* — вовк, *Björn* — ведмідь); 2) складені назви (*Hróðmundr: hróðr* — хвала + *tund* — рука (захист), *Haraldr* — *herr*, герм. *harjaz* — військо + *valdr* — володар, *Reginleif* — *regin, rögn* — боги, вищі сили, від герм. *ragina* — рада + *leif* — нападник; або з елементами, що містять назви богів, елементи *áss* — *ac, guð, goð* — бог, *dís* — богиня, *alf* — альв, *ельф*, дух землі й родючості (*Ásgeirr* — спис асів, *Ásleifr* — нащадок асів, *Ásmundr* — захисник асів, *Guðríkr, Goðrekr* — божественний король, елементи, що містять назви тварин (*Björn* — ведмідь, *Guðbjörn* — божественний ведмідь, *Úlfr* — вовк; *Ásólfur* — вовк асів; *Jöfurfast* — сильний, швидкий вепр, *Jöfurfríðr* — гарний вепр, *Arnbrandr* — меч орла, *Hrafnhildr, Rafnhildr* — ворон битви); 3) елементи, що містять позначення битви, бою, перемоги — *gunnr, hildir, leikr* (*Hlégunnr* — морська битва, *Vígúlfur* — вовк війн, *Sigmarr* — славна перемога) [7].

Аналіз етимологій наведених найменувань чоловіка дає підстави виділити основні ознаки чоловіка у давні часи:

— «міцний», «сильний», «швидкий» — підкреслюють основні ознаки чоловіка як носія сили та енергії, учасника енергоінформаційного обміну із залученням концептів міфологем вогню, землі, води та повітря з участю у відповідних сценаріях;

— «битва», «бій», «перемога», «воїн», «військо» — дають підставу говорити про чоловіка — творця нового та руйнівника старого, здатного до трансформаційної діяльності;

— характеристики, пов'язані з божественною силою та богами, вказують на *чоловіка* як фрактальну копію бога, який є упорядником;

— риси, пов'язані з землею та родючістю, розкривають зв'язок *чоловіка-неба* як носія програми з матеріальними ресурсами *землі-матері*, що уособлено в жіночому началі, та зв'язок із землею як системою, здатною до розширення.

Отже, *концепт «чоловік»* є динамічною структурою, котра охоплює уявлення про активне чоловіче начало в міжсистемних взаємодіях у відомому фрагменті Всесвіту. Еволюція змісту концепту дозволяє ідентифікувати *чоловіка* як одну з універсалій, представлених у давньоанглійській

та давньопівнічній міфологічній традиції. Давньогерманський *чоловік*, будучи залученим у енерго-інформаційні відносини як відкрита система, з одного боку, з другого виступав як носій програми буття, яку він відповідно до своїх вікових та соціальних властивостей мав адаптувати і транслювати на сім'ю, рід, етнос, націю, формуючи стратегії і тактики їхнього поступу.

Перспективним вважається аналіз лінгвoseміотичних, структурних та прагматичних особливостей вербального наповнення *концепту «чоловік»* з позицій універсального принципу природовідповідності функціонування відкритих систем та теорії міфологічно орієнтованого семіозису.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гергель О.В. Образные парадигмы сравнений, характеризующих мужчину и женщину (на материале англоязычной женской прозы) : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04. Германские языки / О.В. Гергель. — Уфа, 2014. — 21 с.
2. Домброван Т.И. Язык в контексте синергетики: Монография / Т.И. Домброван. — Одесса : КП ОГТ, 2013. — 346 с.
3. Жаботинская С.А. Концепт / домен: матричная и сетевая модели / С.А. Жаботинская // Культура народов Причерноморья. — 2009. — № 168. — Т. 1. — С. 254–259.
4. Карасик В.В. Лингвокультурный концепт как единица исследования / В.В. Карасик, Г.Г. Слышкин / Методологические проблемы когнитивной лингвистики. — Воронеж : ВГУ, 2001. — С. 75–80.
5. Колесник О.С. Міфологічний простір крізь призму мови та культури / О.С. Колесник. — Чернігів : РВВ ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка, 2011. — 312 с.
6. Колесник О.С. Від міфосеміотики до неoантропоцентризму у лінгвістиці / О.С. Колесник // Наукові записки. — Випуск 137. — Серія : Філологічні науки (мовознавство). — Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. — С. 435–440.
7. Левицкий В.В. Этимологический словарь германских языков / В.В. Левицкий. — Винница : Нова книга, 2010. — Т. 1. — 610 с.
8. Потапенко С.І. Мовна особистість у просторі медійного дискурсу (досвід лінгвокогнітивного аналізу) / С.І. Потапенко. — К. : КНЛУ, 2004. — 360 с.
9. Топоров В.Н. Древо Мировое / В.Н. Топоров // Мифы народов мира : Энциклопедия, в 2 тт. — М. : Советская энциклопедия, 1980. — С. 398–406.
10. Croft W. Cognitive Linguistics / William Croft, D. Alan Cruse. — Cambridge : Cambridge University Press, 2004. — 356 p.
11. Langacker R.W. A course in cognitive grammar. Manuscript. Preliminary draft / R.W. Langacker. — San Diego : UCSD, 2000.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Beowulf [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://northvegr.org/epic%20poetry.html>
2. Deor [Електронний ресурс]. — Режим доступу : [<http://northvegr.org/old%20icelandic%20old%20english%20texts/selected%20corpus%20of%20anglo%20saxon%20poetry/030.html>]
3. Egils Saga [Електронний ресурс]. — Режим доступу : [<http://www.snerpa.is/net/isl/egils.htm>]
4. Eyrbyggja saga [Електронний ресурс]. — Режим доступу : [<http://norse.ulver.com/src/isl/eyrbygg/on.html>]
5. Haralds saga hins hárfagra [Електронний ресурс]. — Режим доступу : [<http://norse.ulver.com/src/konung/heimskringla/harald-harf/on1.html>]
6. Hrólf's saga kraka ok kappá hans [Електронний ресурс]. — Режим доступу : [<http://norse.ulver.com/src/forn/hrolf/on.html>]
7. Ragnars saga loðbrókar ok sona hans [Електронний ресурс]. — Режим доступу : [<http://norse.ulver.com/src/forn/ragnar/ru.html>]
8. Völuspá [Електронний ресурс]. — Режим доступу : [<http://www.voluspa.org/voluspa51-55.htm>]
9. Waldere [Електронний ресурс]. — Режим доступу : [<http://northvegr.org/old%20icelandic%20old%20english%20texts/selected%20corpus%20of%20anglo%20saxon%20poetry/019.html>]